

LEDARE:

JONAS HELLMAN & ANDERS HULTIN:

Klassresan är inställd

Ett viktigt mål för socialdemokratin har varit att utjämna skillnaderna mellan samhällsklasserna. Det kan därför tyckas paradoxalt att de välfärdssystem som partiet har medverkat till att bygga upp dramatiskt försvårar för människor att med egen kraft förbättra sin tillvaro – det vill säga att göra en klassresa.

En förutsättning för att vanliga människor – som inte har ärvt eller fått några pengar av slakten – skall kunna förbättra sin tillvaro, är att det går att tjäna pengar på eget arbete. I Sverige har denna möjlighet kraftigt beskurits. När man tjänar pengar på arbete tar staten regelmässigt huvuddelen i skatt. För en medelinkomsttagare som synligt tjänar 19.400 kronor i månaden uppgår det totala skatteuttaget (arbetsgivaravgifter, inkomstskatt, moms och övriga skatter) till 66 procent.

Skatterna tas dessutom ut på ett sådant sätt att den som tjänar mer

med automatik tvingas betala mer i skatt. Inte bara proportionellt, utan även procentuellt. I samband med skattereformen 1990 fördes en debatt om marginaleffekterna, det vill säga hur mycket av en extrainkomst som man i olika inkomstlägen får behålla. Beslut fattades om att "vanliga" inkomsttagare aldrig skall behöva betala mer än 30 procent i marginals-katt och att "höginkomsttagare" – en grupp som antogs utgöra ungefär tio procent av alla inkomsttagare – inte skulle behöva betala mer än 50 procent.

Höjd marginals-katt

I dag har den lägre marginalskattenivån höjts till i genomsnitt 34 procent och den högre till i genomsnitt 59 procent. Eftersom gränsen för att vara "höginkomsttagare" inte har flyttats upp i takt med löneutvecklingen tvingas även heltidsarbetande med vanliga inkomster betala den högre marginals-katten.

För människor med lägre inkom-

ster är som regel marginaleffekten betydligt högre än marginals-katten. Skälet är att många av de offentliga välfärdssystemen är utformade så att om de höjer sin inkomst, förlorar de bidrag och subventioner.

I moderaternas rapport *Skattepolitikens sociala konsekvenser* räknas på tio exempelhushåll. En ensamstående kvinna i Göteborg som arbetar som socialsekreterare och har ett barn på fem år går upp från deltid till heltid. Av de 4.000 kronor som hon höjer sin inkomst med tar staten – direkt eller indirekt – 78 procent, det vill säga 3.120 kronor.

Ett gift par i Uppsala med tre barn i skolåldern behöver förstärka sin hushållskassa. Hon arbetar som lägstadielärare och han har ett vanligt industriarbete. Paret bestämmer sig för att hon skall gå upp från deltid till heltid. Av de 3.150 kronor som familjen höjer sin inkomst med tar staten 74 procent, det vill säga 2.331 kronor.

En ensamstående kvinna i Lin-

köping med ett barn är tillfälligt arbetslös. Hon har tidigare arbetat som kommunal ekonomiassistent. En dag får hon ett erbjudande om en ny heltidstjänst. Av de 2.550 kronor som hon tjänar på att gå över från arbetslöshetsersättning till heltidslön tar staten 84 procent, det vill säga 2.142 kronor.

Hjälplösa hushåll

Och så där fortsätter det. Åtta av de tio exempelhushållen – som alla lever under mycket normala svenska förhållanden – möter en marginal-effekt på över 50 procent. Den lägsta marginaleffekten är 38 procent.

Välfärdssystemen har gjort de svenska hushållen beroende och hjälplösa. Det finns knappt några reserver i form av egna besparingar. Det går inte att själv påverka.

Historiskt sett har eget företagande varit en vanlig metod för människor att klättra på samhällsstegen. I Sverige är det extremt svårt – särskilt för vanliga människor – att starta och driva ett eget företag. Skälet är inte bara att det är mycket krångel och byråkrati. Vi har också byggt upp en ordning där den som vill starta ett företag är beroende av vad myndigheter och banker tror om affärsidén.

Återigen är det de höga skatterna på arbete som spökar. Under normala omständigheter skulle det gå att själv spara ihop till ett startkapital.

Men med de svenska skatterna är detta mycket svårt. Invandrarföretagare tar som regel inga banklån. Istället lånar de av släktingar och vänner. Men bland svenskar finns inte den typen av sociala nätverk. Dessutom har de svenska släktingarna och vännerna oftast inte något eget sparkapital att låna ut.

Som det svenska samhället är uppbyggt måste man nästan komma från "överklassen" för att kunna bli rik. Detta avspeglar sig också i den svenska företagsstrukturen. Av dagens stora svenska företag är det mycket få som har tillkommit efter andra världskriget. De familjer som äger stora privatförmögenheter i dag, är i stort sett de samma som gjorde det för 30-40 år sedan. Visst har det skett en viss omsättning, men inte alls i samma utsträckning som i andra länder.

I vad mån det har skett någon förändring av ägarstrukturen i Sverige, så är det snarast att det privata ägandet som fenomen har minskat. 1960 ägdes 65 procent av aktierna i det svenska näringslivet av enskilda privatpersoner. Idag är andelen endast 15 procent. I stället har institutioner och utländska ägare tagit över.

Det är socialdemokraternas avsikt att klasskillnaderna i samhället skall bekämpas. Därför beskattas privat aktieäggande dubbelt så hårt som

annat privat äggande. Tanken är att personer som äger aktier har mycket pengar, och därmed bör beskattas extra hårt.

Ett problem är dock att denna åtgärd inte enbart slår mot de aktieägare som har mycket pengar, utan mot alla aktieägare. Resultatet blir att det privata aktieägandet som helhet minskar. Detta bidrar i sin tur till att ytterligare permanenta den rådande ordningen i samhället. Institutioner är som regel försiktiga ägare. De tar inga risker. De satsar inte på några nya företag.

Korsvist äggande

Det svenska näringslivet ägs i dag i mycket liten utsträckning av privatpersoner. I stället äger företagen korsvis varandra. Samma personer sitter i styrelse efter styrelse. Inga nya får chansen.

Privat aktieäggande i grannens företag kan vara ett sätt för vanliga hushåll att bygga upp ett eget sparkapital. Den hårda beskattningen av arbete gör detta svårt. Den dubbla beskattningen av aktier gör det i praktiken nästan omöjligt.

Socialdemokraterna har lyckats med det som adeln på 1800-talet misslyckades med – nämligen att permanenta den rådande inkomststrukturen i samhället. Det märkliga är att så få hittills har genomskådats detta.

Ynkligt av Dieter Strand

Dieter Strand har läst Peter Englunds *Brev från nollpunkten* och diskuterar boken på fem sex rader i Aftonbladet. Det märkliga är nu inte vad han skriver, utan vad han inte skriver.

Strand har inte ett ord att säga om bokens ämne, vilket är mest pinsamt för Strand med tanke på att Expressen samma dag ägnar huvudledaren åt att sätta in Englunds bok i ett begåvat modernt sammanhang. Istället betecknar han bokens språk som "outhärdligt" och gnäller på att "Doktor Englund inte ens kan böja tyska rätt".

Och visst, vi ler alla igenkännande när en riktigt englundare dyker upp: Här "transmogrifieras" samhällssystemen, om de inte stagnerar i teknisk "förglasning" för att slutligen slängas på "historiens kökkenmödding". Allt "tryfferat" av skrockanden från en "punschglansig grosshandlarhöger". Kill your darlings!

Men outhärdligt? Knapast. Englund har ett gott språk, ibland är det bara lite för mycket av det. Och vem orkar bry sig när han gör en insiktsfull och begåvad kritik av nationalstaten; när han dissikerar diktaturer och förklarar varför de fungerar – eller inte. Englund demoniserar inte människorna som ingick i förtryckapparaten,

utan beskriver dem som de var: svaga, fega byråkrater.

Några av de tragiska personer han beskriver levde t.o.m. i den inbillade föreställningen att de i själva verket motarbetade förtrycket inifrån, trots att de skaffade fram Zyklon B och konstruerade dieselbussar med avgasröret på fel sida.

Englund bedömer heller inte det sovjetiska systemet och Nazi-Tyskland efter olika värdeskalor. Därför blir läsningen säkert svår för vänsterideologer. Är det därför Strand är så föraktfull? Är det därför han sänker sig till att antyda att Englund trivialiserar förintelsen? Eller är förklaringen så simpel att Englund skriver i Expressen?

Nej, Strand måste hata Englund på ett personligt plan. De har kanske träffats på någon förlagsfest och den självsäkre unge doktorn har inte hållt med Östeuroporaket Strand? Så Strand struntar i vad Englund vill säga och kallar honom högfärdig och citerar anonyma studenter i Uppsala som uppges tycka Englund är kaxig. Så ynkligt.

Folke Hammarlind
Stockholm

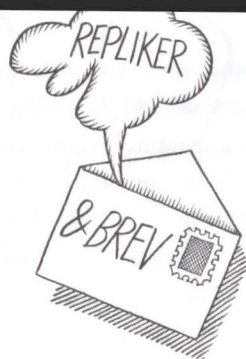
Toner av företagsamhet och uppfinningsriktedom

Julmusik kan vara mer än Bing Crosby och Stilla Natt med Christer Sjögren. Under mellandagarna nu senast dök vi ner i pappas förråd av gamla LP och kom upp med en kär gammal bekant mellan labbarna: Count Basies *The Atomic Basie*.

Det handlar om storband från det sena 1950-talet, fyllt till bristningsgränsen av livs- och spelglädje med dåmande blås och ljuvligt småfräckt pianoklink högt uppe i diskanten. Låtarna har namn som *The Kid from Red Bank*, *Teddy the Toad* och *Splanky* och fick gå runt på tallriken mest hela dan.

Höjdpunkten kommer efter ett tag när man når fram till den passage som etsat in sig i hjärnbarken på generationer i sin egenskap av signaturmelodi till TV:s "Tekniskt magasin". Det inre ögat ser plötsligt snurrande kugghjul, en entusiastisk Erik Bergsten och berättelser om fantastiska landvinningar från de amerikanska forskningslabben. Hjärtat minns svindeln inför framtiden, för vilken än mer makalösa steg kunde utlovas.

Tekniskt Magasin tog med sig publiken på en spännande resa till uppfinningsriktedomens och företagsamhetens högborgar. Så

kan man också göra konsumentprogram för TV.

Numera får vi i stället njuta av "Plus" där en surmulen pedagog försöker höja vår skepsis inför konsumtions-samhällets fasor genom att göra avslöjanden av typen "postordermedlet mot flintskallighet fungerar inte" och "tvättmedlet gör inte lika rent som i reklamen". Stenkul. Hur låter signaturen? Vem vet? Vem bryr sig?

P J Anders Linder
Stockholm